

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013

Европейски социален фонд

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО, МЛАДЕЖТА И НАУКАТА

Схема BG051PO001-4.3.04 „Развитие на електронни форми на дистанционно обучение в системата на висшето образование“

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛЕВЕН**ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСВЕНО ЗДРАВЕ“****УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО „ГЛОБАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕ“**

1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДИСЦИПЛИНАТА			
Общ хорариум от часове:		90	
Общо кредити:		3	
Аудиторна заетост	Извънаудиторна заетост	Аудиторна заетост	Извънаудиторна заетост
25	65	0.8	2.2
Специалност:		Образователно-квалификационна степен:	Форма на обучение:
ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ И ЗДРАВЕН МЕНИДЖМЪНТ		МАГИСТЪР	ДИСТАНЦИОННА
Статут на дисциплината:		Учебна година:	ПЪРВА
ЗАДЪЛЖИТЕЛНА		Семестър:	1
Обучаваща катедра:			
„Медицинска етика, управление на здравните грижи и информационни технологии“			
Лектори:		Асистент:	
ДОЦ. Д-Р ГЕНА ГРЪНЧАРОВА, Д. М. ДОЦ. Д-Р СИЛВИЯ АЛЕКСАНДРОВА-ЯНКУЛОВСКА, Д.М.			

2. УЧЕБНИ ФОРМИ					
Аудиторна заетост:	часове	кредити	Извънаудиторна заетост:	часове	кредити
Лекции	15	0,6	Консултации (индивидуални, групови, и др.)	10	0,5
Семинарни занятия (упражнения)	10	0,2	Самостоятелна работа	40	1,0
			Курсова работа, задачи и др.	15	0,7

СЪСТАВИЛ:	ПРОВЕРИЛ:	УТВЪРДИЛ:
Доц. д-р Гена Грънчарова, д.м.	Ръководител катедра „Медицинска етика, управление на здравните грижи и ИТ“ Доц. д-р Г. Грънчарова, д.м. Протокол от фак. съвет № / г.	Декан: Доц. д-р Г. Грънчарова, д.м.
дата: 20.01.2013 г.	дата: ..... г.	дата: ..... г.

3. АНОТАЦИЯ И ЦЕЛИ НА УЧЕБНАТА ДИСЦИПЛИНА

Учебната дисциплина “Глобални проблеми на общественото здраве” е от единен учебен план за обучение на студенти в дистанционна форма на образователно-квалификационна степен “Магистър” по специалност „Обществено здраве и здравен мениджмънт”. Тя е от задължителния блок на учебните дисциплини по специалността и се изучава във втори семестър на първи курс. Програмата се базира на част от получените знания по дисциплината „Социална медицина” или други близки до нея дисциплини, които са изучавани на образователно-квалификационна степен „Магистър” в специалностите „Медицина”, „Дентална медицина”, „Фармация”, в някои икономически и други специалности.

Лекциите, включени в програма третират основни теоретични въпроси свързани с принципите, индикаторите (измерителите), детерминантите и тенденциите на общественото здраве в глобален план. Разглеждат се връзките между здравето и общественото развитие, ролята на социалните детерминанти на здравето (култура, образование, икономика бедност и др.), функциите на здравните системи, ролята на обществените и частния сектор, на неправителствените организации, влиянието на факторите на околната среда и техните промени върху глобалното здраве и др. Специално внимание е отделено на етичните и човешки права по отношение на глобалното здраве.

Основно място в програмата заемат въпросите на измерването на тежестта и проблемите на инфекциозните, на хроничните неинфекциозни заболявания и травми. Данните и анализът в това направление се базират на резултатите от третия етап на глобалното проучване на тежестта на тези заболявания за обществото (Global Burden disease study 2010). Особено внимание е отделено на проблемите на здравните неравенства, демонстрирани най-силно по отношение на майчиното и детското здраве.

Глобалните тенденции и проблеми на здравето се анализират във връзка с Целите на хилядолетието за развитие и бъдещите усилия за постигане на тези цели по отношение на преодоляването на крайната бедност, постигане на всеобщ обхват с основно образование, намаляване на детската смъртност и на смъртността до 5-годишна възраст, подобряване на майчиното здраве, борбата за намаляване на СПИН, ликвидирането на маларията и други заболявания, осигуряване на стабилно развитие на околната среда и по-нататъшно разширяване на глобалното партньорство за развитие.

Отделено е място и на тежестта, която нанасят върху обществото природните бедствия и сложните непредвидени ситуации, изискващи спешни хуманитарни действия.

Разгледана е дейността на междуправителствени и неправителствени организации, и агенции за подобряване на глобалното здраве.

В процеса на практическото изучаване на глобалните тенденции на здравето студентите се препращат към европейски и световни данни за здравните индикатори, към докладите на Генералния директор на СЗО, както и към множество други бази данни на УНИЦЕФ, ЮНЕСКО, UNAIDS, Фонда за населението и други подразделения на ООН.

Контролът на знанията по учебната дисциплина се осъществява чрез компютърен тест по време на присъствения изпит в края на втория семестър. В изпитния тест се включват въпроси от всички теми от лекционния курс и практическите занятия. За допускане до изпит обучаемите представят по електронен път решени курсови задачи, които се възлагат в началото на семестъра.

Основните цели на учебната програма са насочени към придобиване на общи теоретични познания и разбирания за най-важните глобални предизвикателства към общественото здраве и за усилията и подходите за справяне с тези проблеми на глобално ниво.

Специфичните цели на програмата са свързани с усвояване на конкретни закономерности относно влиянието на социалните детерминанти на здравето, постигнатите успехи и препятствия пред усилията за подобряване на глобалното здраве и за преодоляване на здравните неравенства в света.

4. ПРЕДВАРИТЕЛНИ ИЗИСКВАНИЯ

Програмата се базира на част от получените знания по дисциплината „Социална медицина“ или други близки до нея дисциплини, които са изучавани на образователно-квалификационна степен „Магистър“ в специалностите „Медицина“, „Дентална медицина“, „Фармация“, в някои икономически и други специалности.

В курса на обучението се разширяват теоретичните познания и се развиват допълнителни умения за работа с бази данни за здравето на населението в различните страни и региони. Съдържанието на учебната програма предполага, че студентите имат вече придобита добра компютърна грамотност и умения за работа в Интернет.

5. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

В резултат на предвидения теоретичен курс на обучение и посочената последователност на тематичното изложение на материала студентите от магистърската програма по специалността „Обществено здраве и здравен мениджмънт“ следва **да придобият нови знания за:**

- Същността на понятията „здраве“, „обществено здраве“ и глобално здраве;
- Основните Цели и подцели на хилядолетието за развитие;
- Детерминантите на глобалното здраве;
- Основните индикатори за неговото измерване и оценка и тенденциите на тези индикатори във връзка с реализацията на Целите на хилядолетието за развитие;
- Глобалната тежест на заболяванията и предприеманите усилия за усъвършенстване на инструментариума за нейното измерване и оценка;
- Ролята на водещите социални детерминанти на здравето - бедност, образование, култура, икономическото развитие и др.;
- Значимостта на етичните проблеми и човешките права за формирането на тенденциите на глобалното здраве;
- Ролята на организацията и финансирането на дейността на здравните системи;
- Влиянието на факторите на околната среда и на природните бедствия върху глобалното здраве;
- Предизвикателствата пред репродуктивното здраве и здравето на жените в глобален аспект;
- Нерешените проблеми на здравето на децата;
- Нерешените проблеми на инфекциозните заболявания;
- Глобалните предизвикателства на хроничните незаразни заболявания и травмите;
- Здравните неравенства между развитите и развиващите се страни (страни с висок доход, страни с доход над средния, страни с доход под средния и страни с нисък доход);
- Развитието на сътрудничеството в областта на глобалното здраве. Усилията на световната общност в лицето на водещите междуправителствени и правителствени организации, асоциации, фондове и др. за преодоляване на здравните неравенства и за приближаване към постигането на Целите на хилядолетието за развитие.

След изпълнение на предвидените в учебната програма упражнения и практически задачи за самостоятелна разработка студентите следва **да изградят нови способности и умения за:**

- Анализ на конкретна информация за нивото и тенденциите на основните индикатори за глобално здраве;

- Анализ на взаимовръзките между детерминантите на здраве и тенденциите на наблюдаваните промени в глобален план;
- Оценка на постигнато подобрене на отделни индикатори за глобално здраве и ликвидиране/намаляване на заболяемостта и смъртността от отделни заболявания;
- Оценка на ефективността на предприеманите мерки за подобряване на майчината и детската смъртност и нарастването на средната продължителност на живота;
- Оценка на значимостта на международното сътрудничество и хуманитарните мерки за намаляване на здравните неравенства в глобален мащаб.

6. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИЯ МАТЕРИАЛ ПО ТЕМИ И УЧЕБНИ ЧАСОВЕ

№	ТЕМАТИЧЕН ПЛАН НА ЛЕКЦИИТЕ	Часове
1.	Въведение в същността на глобалните проблеми на общественото здраве.	1
2.	Здравни данни и индикатори за измерване и оценка на глобалния здравен статус.	1
3.	Тенденции на глобалния здравен статус.	1
4.	Измерване на тежестта на заболяванията.	1
5.	Основни детерминанти на глобалното здраве.	1
6.	Демографските процеси и глобалното здраве.	1
7.	Исторически корени на глобалното здраве и съвременни международни организации.	1
8.	Етика и човешки права в глобалното здраве.	1
9.	Въведение в здравните системи.	1
10.	Околна среда и глобално здраве.	1
11.	Глобални проблеми на репродуктивното здраве и здравето на жените.	1
12.	Глобални проблеми на здравето на децата.	1
13.	Глобални проблеми на заразните заболявания.	1
14.	Глобални проблеми на хроничните неинфекциозни заболявания.	1
15.	Глобални проблеми на неумишлените травми.	1
	ОБЩО	15

№	ТЕМАТИЧЕН ПЛАН НА УПРАЖНЕНИЯТА	Часове
1.	Запознаване с 8-те цели и 15-те подцели на Програмата на ООН за развитие през хилядолетието – Millennium Development Goals	2
2.	Работа с базата данни на Европейското регионално бюро на СЗО „Здраве за всички през 21 век“ – “Health for all in 21 st century”	2

3.	Анализ на глобалните проблеми на репродуктивното здраве и здравето на жените (Цел 5) по Доклада на ООН за 2012 г. за реализацията на Целите на хилядолетието за развитие.	
4.	Анализ на глобалните проблеми на здравето на децата (Цел 4) по Доклада на ООН за 2012 г. за реализацията на Целите на хилядолетието за развитие.	2
5.	Запознаване с последните данни за развитие на глобалната епидемия от СПИН – UNAIDS Report 2012.	2
	ОБЩО	10

7. ТЕЗИСИ НА ЛЕКЦИИТЕ И УПРАЖНЕНИЯТА ПО Глобални тенденции на общественото здраве

А. ТЕЗИСИ НА ЛЕКЦИИТЕ

1. Въведение в същността на глобалните тенденции на общественото здраве (1 ч.). Необходимост от изучаване на глобалните проблеми на общественото здраве. Примери за важни проблеми на глобалното здраве. Основни понятия при анализ на глобалните проблеми и тенденции на общественото здраве - здраве, обществено здраве, глобално здраве, международно здраве или глобални проблеми на общественото здраве. Интердисциплинарен обхват на глобалното здраве. Сравнителна характеристика на понятията „глобално здраве“, „международно здраве“ и „обществено здраве“. Цели на хилядолетието за развитие – MDGs.

2. Здравни данни и индикатори за измерване и оценка на глобалния здравен статус (1 ч.). Значение на здравните данни за измерване и оценка на глобалното здраве. Видове здравни данни: данни за населението; витална статистика; статистика на здравето; статистика на дейността на здравните служби; данни за социалните неравенства в здравето. Основни индикатори за измерване и оценка на глобалните проблеми и тенденции на общественото здраве. Същност на здравните индикатори и основни изисквания към тях. Класификация на здравните индикатори: индикатори за смъртност, за заболяемост, за инвалидност, хранителен статус (показатели за физическо развитие), за обезпеченост със здравна помощ, за използването на здравните ресурси, за социално и психично здраве, за околната среда, за оценка на здравната политика, за качеството на живот и др. Класификация на индикаторите за оперативна оценка на общественото здраве. Индикатори с най-висока информативна стойност: детска смъртност, смъртност до 5-годишна възраст, майчина смъртност, смъртност от социалнозначими заболявания, средна продължителност на предстоящия живот. Заболяемост и болестност. Критерии за социалнозначими заболявания.

3. Тенденции на глобалния здравен статус (1 ч.). Смъртността като индикатор за глобалния здравен статус и основни източници на информация за смъртността. Глобални тенденции на общата смъртност и причините за умирация. Характеристика на общата смъртност по причини в страните с различно ниво на социално-икономическо развитие. Глобални тенденции на детската смъртност, неонаталната смъртност и смъртността по 5-годишна възраст. Глобални тенденции на средната продължителност на предстоящия живот. 10 факта на СЗО за глобалното здраве.

4. Измерване на тежестта на заболяванията (1 ч.). Подходи за измерване на тежестта на заболяванията. Същност на индикатора DALYs. Проучвания на глобалната тежест на заболяванията. Основни резултати и изводи от проучването GBD 2010. ранжиране на водещите причини за смъртност и водещите рискови фактори според проучванията на глобалната тежест на заболяванията 1990 г. и 2010 г.

Дата на отпечатване:	г.	Ръководител катедра:	Страница 5 от 10

5. Основни детерминанти на глобалното здраве (1 ч.). Определение на основни понятия: социални детерминанти, обществени детерминанти, здравни равенства, здравни неравенства, социални неравенства в здравето. Модели на детерминантите на здравето. Модел на Канадската агенция по общественото здраве за детерминантите на здравето. Социален модел на Dahlgren и Whitehead. Индивидуални детерминанти на здравето. Социални и обществени детерминанти на здравето. Социални неравенства в здравето. Модели за обяснение на социалните неравенства. Справяне с неравенствата в здравето. Работата на Комисията на СЗО по социалните детерминанти на здравето.

6. Демографските процеси и глобалното здраве (1 ч.). Въведение. Тенденции в числеността на населението в света. Подходи за оценка на степента на застаряването на населението: Чрез съпоставяне на лицата 0-14 г., 15-49 г. и над 50 г.; Чрез относителните дялове на лицата над 60 г. или над 65 г.; Чрез съотношенията на зависимите контингенти (лица над 65 г. и деца) към трудоспособното население (15-64 г.); Чрез построяване на възрастова пирамида; чрез средната възраст на населението. Застаряването на населението като глобален проблем. Политиката на СЗО за здравословно стареене. 10 факта на СЗО за застаряването на световното население.

7. Исторически корени на глобалното здраве и съвременни международни организации (1 ч.). Исторически корени на усилията за борба с инфекциозните заболявания. Чумата и началото на здравното регулиране. Първи стъпки в развитието на общественото здраве. Появата на холерата в началото на 19-ти век. Съвременни международни здравни агенции, организации и дейности в областта на глобалното здраве. Световна здравна организация. Други специализирани организации на ООН: УНИЦЕФ, ЮНЕСКО, ФАО, МОТ, Програма за развитие, Фонд за народонаселението и др. Стратегията на СЗО „Здраве за всички“. Глобалната стратегия „Здраве за всички през 21-ви век“.

8. Етика и човешки права в глобалното здраве (1 ч.). Значимост на етичните проблеми и човешките права. Значимост на етичните проблеми и проблемите на човешките права в областта на глобалното здраве. Основни документи за здравето и човешките права. Глобално здраве и човешки права. Ограничаване на човешките права. Човешки права и ХИВ/СПИН Изследователска дейност с участието на хора. Нацистките медицински експерименти. Проучването в Таскигий САЩ. Клиничните опити с AZT „кратък курс“. Етични изисквания в изследователската работа с хора. Стандартите на Нюрнбергски кодекс. Основни принципи на Декларацията от Хелзинки. Оценка на етиката на изследователската дейност с хора. Изследователска работа в страни с нисък и среден доход. Етични въпроси при инвестиране в здравето и разпределение на ограничени ресурси.

9. Въведение в здравните системи (1 ч.). Необходимост от изучаване на здравните системи. Определение на понятието „здравна система“. Фундаментални цели и функции на здравните системи. Основни критерии за категоризация на здравните системи – форма на застраховане и финансиране. Типология на здравните системи – системи, отнасящи се към националните здравноосигурителни схеми (ограничен етатизъм); системи, отнасящи се към националната здравна служба (държавен монополизъм) и плуралистични системи. Организация на предоставянето на здравните услуги. Нива на здравна помощ – първична, вторична и третична помощ. Разходи на здравния сектор - общи здравни разходи като % от БВП и частни разходи като % от общите разходи за здраве. Примери за избрани страни и основни изводи.

10. Околна среда и глобално здраве (1 ч.). Значимост на околната среда за глобалното здраве. Основни Понятия: околна среда, естествена околна среда, изградена околна среда, социална околна среда, екосистема, здравни мерки и здраве, свързано с околната среда. Основни връзки между околната среда и MDGs. Основни здравни тежести, причинени от фактори на околната среда: на ниво на домакинствата, на ниво на общността и на глобално ниво. Стойност и последици от здравните проблеми, свързани с околната среда. Здравни ефекти на промени в околната среда и в екосистемите. Климатичните промени и глобалното здраве. 10 основни факта за климатичните промени и глобалното здраве. 10 факта за климатичните промени и глобалното здраве. Планът на СЗО за действие в областта на здравето и климатичните промени.

11. Глобални проблеми на репродуктивното здраве и здравето на жените (1 ч.). Значимост на репродуктивното здраве и здравето на жените за глобалното здраве. Основни детерминанти за здравето на жените – биологични детерминанти и социални детерминанти. Връзка между здравето на жените и MDGs. Проблемът за майчината смъртност - определение, ниво, тенденции, основни причини, регионални и социални неравенства в майчината смъртност. Ролята на СЗО за подобряване на здравето на жените. Напредъкът по отношение на постигането на 5-та цел от Целите на хилядолетието за развитие: подобряване на антенаталните грижи; подобряване на достъпа до квалифицирани акушерски грижи по време на самото раждане; подобряване на достъпа до контрацепция и предотвратяване на нежеланите бременности; намаляване на плодовитостта във възрастта 15-19 г. 10 факта на СЗО за здравето на жените.

12. Глобални проблеми на здравето на децата (1 ч.). Значимост на здравето на децата за глобалното здраве. Връзка между MDGs и здравето на децата. Основни понятия при изучаване на здравето на децата: детска смъртност, неонатална, постнеонатална, перинатална смъртност, смъртност до 5-годишна възраст. Глобални тенденции на здравето на децата до 5 години – нива по региони, темпове на снижение, основни причини за умирения в неонаталния и постнеонаталния период, водещи причини за умирения до 5-годишна възраст. Ролята на недохранването за детската смъртност и смъртността до 5-год. възраст. Профилактиката с имунизации. 10 факта на СЗО за здравето на децата

13. Глобални проблеми на заразните заболявания (1 ч.). Значимост на заразните заболявания. Връзка между MDGs и заразните заболявания. Основни понятия при изучаване на заразните заболявания. Глобалната тежест на заразните заболявания. Структура на водещите причини за умирения в страните с нисък и среден доход и ролята на заразните заболявания. Глобалната тежест и тенденции на ХИВ/СПИН – заболяемост, болестност и смъртност по региони. Глобалната стратегия на СЗО срещу ХИВ/СПИН. 10 основни факта на СЗО за ХИВ/СПИН. Глобалната тежест и тенденции на туберкулозата – заболяемост, болестност и смъртност; туберкулоза и ХИВ. Стратегия на СЗО за борба с туберкулозата. Глобалната тежест и тенденции на маларията – заболяемост, смъртност, профилактика.

14. Глобални проблеми на хроничните неинфекциозни заболявания (1 ч.). Значимост на хроничните неинфекциозни заболявания. Глобалната тежест на хроничните неинфекциозни заболявания. поддаващите се на промяна поведенчески рискови фактори Метаболичните/физиологичните рискови фактори Профилактика и контрол на хроничните заболявания. Стратегиите на СЗО в отговор на хроничните заболявания. Планът за действие по Глобалната стратегия за превенция и контрол на незаразните заболявания. Глобалната стратегия на СЗО за хранене, физическа активност и здраве. Глобален план за действие за превенция и контрол на хроничните неинфекциозни заболявания за периода 2013-2020 г. Планът осигурява прилагане на отговорностите, предвидени в Политическата декларация на ООН за неинфекциозните заболявания. Глобалната тежест на избрани групи хронични неинфекциозни заболявания. Глобалната тежест на сърдечно-съдовите заболявания. Глобална тежест и тенденции на диабета. Профилактика на диабета. 10 факта на СЗО за диабета. Глобална тежест и тенденции на раковите заболявания. Мерките на СЗО по отношение на раковите заболявания. 10 факта на СЗО за раковите заболявания

15. Глобални проблеми на неумишлените травми (1 ч.). Значимост на неумишлените травми. Основни понятия: умишлени и неумишлени траеми и наранявания. Глобална тежест

на неумишлените травми – тенденции по региони, роля на неумишлените травми за DALYs. Смъртност от неумишлени травми. Рискови фактори за неумишлените травми. Стойност и последствия от неумишлените травми.

Б. ТЕЗИСИ НА УПРАЖНЕНИЯТА

1. Запознаване с 8-те цели и 15-те подцели на Програмата на ООН за развитие през хилядолетието – Millennium Development Goals (2 ч.)

2. Работа с базата данни на Европейското регионално бюро на СЗО „Здраве за всички през 21 век“ – “Health for all in 21st century” (2 ч.)

3. Анализ на глобалните проблеми на репродуктивното здраве и здравето на жените (Цел 5) по Доклада на ООН за 2012 г. за реализацията на Целите на хилядолетието за развитие.

4. Анализ на глобалните проблеми на здравето на децата (Цел 4) по Доклада на ООН за 2012 г. за реализацията на Целите на хилядолетието за развитие.

5. Запознаване с последните данни за развитие на глобалната епидемия от СПИН – UNAIDS Report 2012.

В. ТЕМИ ЗА ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ И САМОСТОЯТЕЛНА РАБОТА:

- Застаряването на населението и промените в глобалното здраве.
- Глобални тенденции на детската смъртност и смъртността до 5-годишна възраст.
- Глобални тенденции на майчината смъртност. Усилията на световната общност за осигуряване на безопасно майчинство.
- Глобални тенденции на сърдечно-съдовите заболявания.
- Глобалната тежест на хроничните неинфекциозни заболявания.
- Социални детерминанти на здравето.
- Цели на развитие за хилядолетието и основни индикатори за глобално здраве.
- Ролята на здравните системи за подобряване на здравето.
- Диабетът като глобален здравен проблем.
- Етични проблеми на глобалното здраве.

8. ФОРМИ И МЕТОДИ НА РАБОТА:

Лекциите са основен метод за даване на нови знания. Те се осигуряват от подробни презентационни и други нагледни материали поместени в системата за дистанционно обучение. Презентационните материали се представят общо чрез видеопроектори в зала по време на присъствени занятия или компютри в компютърен кабинет в присъствени консултации. Всички лекции се поместват в пълнотекстов формат в системата за дистанционно обучение и се предоставят на студентите посредством техните потребителски профили. Съдържанието на лекциите е отворено и непрекъснато се актуализира, като се съобразява с най-новите достъпни данни за промените в тенденциите на глобалното здраве и предприеманите нови програми на световните организации и националните здравни системи за преодоляване на здравните неравенства.

Упражненията са занятия за получаване на практически умения и навици за самостоятелна работа с информационни бази данни за глобалното здраве и извършване на анализи на тенденциите и проблемите. Тези занятия се провеждат самостоятелно от студентите на базата на разработени и предоставени в системата за дистанционно обучение учебни зада-

чи. За тях студентите използват личните си компютри, а при желание от тяхна страна могат да работят и в оборудваната компютърна зала с инсталирана съвременна операционна система, компютърна мрежа и мултимедийни устройства.

9. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ

Оценяване знанията на студентите се базира на предварително дефинирани критерии и се формира от текуща оценка и изпит в края на семестъра.

Текущата оценка в хода на обучението се получава от поставените оценки по изпълнението на учебните задачи. Тя се закръглява до цяла единица и формира 30% от крайната оценка по дисциплината.

Оценката от писмения изпит за учебната дисциплина се формира на базата на изпълнен в компютърната зала при очно явяване тест, състоящ се от 30 въпроса от затворен тип с един верен отговор на всеки въпрос. Минималното изискуемо ниво е 60%, т.е. 18 верно отговора. Всеки допълнителен верен отговор добавя по 0.25.

Крайната оценка се формира на базата на двата основни компонента – 70% от изпитния тест и 30% от текущата оценка. Тя е положителна, (по-голяма или равна на Среден 3) само ако двата компонента, включени в нея са положителни.

Крайната оценка е по шестобалната система и се закръглява с точност до единица в съответствие със скалата по ECTS. Минималната оценка за приключване на обучението по учебната дисциплина е Среден 3, съотнесена с Европейската система за трансфер на кредити.

Критериите за формиране на оценката са:

1. Пълнота на усвояване на учебния материал;
2. Интерпретация върху учебния материал;
3. Усвоена терминология;
4. Съобразителност при работа с тестови системи;
5. Аналитични умения и способности;
6. Умения за формиране на изводи и обобщения;
7. Оценка на практическата приложимост на теоретичните познания.

10. КОНСПЕКТ ЗА ИЗПИТА ПО ГЛОБАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА ОБЩЕСТВЕННОТО ЗДРАВЕ

1. Въведение в същността на глобалните тенденции на общественото здраве.
2. Здравни данни и индикатори за измерване и оценка на глобалния здравен статус
3. Тенденции на глобалния здравен статус
4. Измерване на тежестта на заболяванията
5. Основни детерминанти на глобалното здраве
6. Демографските процеси и глобалното здраве
7. Исторически корени на глобалното здраве и съвременни международни организации
8. Етика и човешки права в глобалното здраве
9. Въведение в здравните системи
10. Околна среда и глобално здраве
11. Глобални проблеми на репродуктивното здраве и здравето на жените
12. Глобални проблеми на здравето на децата
13. Глобални проблеми на заразните заболявания
14. Глобални проблеми на хроничните неинфекциозни заболявания
15. Глобални проблеми на неумишлените травми

11. БИБЛИОГРАФИЯ ЗА КУРСА И ИЗПИТА:**А. ОСНОВНА**

1. Грънчарова Г., А. Велкова, С. Александрова-Янкуловска. Социална медицина. Издателски център на МУ-Плевен, 2012 г., 224 с.
2. Грънчарова Г., С. Александрова-Янкуловска. Глобални проблеми на общественото здраве. Издателски център на МУ-Плевен, 2013, 254 с.
3. Александрова-Янкуловска С. Биоетика. Издателски център на МУ-Плевен, 2013, 285 с.

Б. ДОПЪЛНИТЕЛНА

4. UNAIDS. Global report 2013: UNAIDS report on the global AIDS epidemic. Geneva: UNAIDS, достъпен на сайт: http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/epidemiology/2013/gr2013/UNAIDS_Global_Report_2013_en.pdf
5. United Nations. The Millennium Development Goals Report 2012. Достъпен на: <http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/MDG%20Report%202012.pdf>
6. WHO. Global Health Observatory Data Repository. World Health Statistics: Mortality and Global Health Estimates. Life expectancy, Достъпен на: <http://apps.who.int/gho/data/node.main.3?lang=en>
7. WHO. Global Health Observatory Data Repository. World Health Statistics: Mortality and Global Health Estimates. Child Mortality. Достъпен на: <http://apps.who.int/gho/data/node.main.ChildMort?lang=en>
8. WHO. Global Health Observatory Data Repository. World Health Statistics: Mortality and Global Health Estimates. Adult Mortality. Достъпен на: <http://apps.who.int/gho/data/node.main.3?lang=en>
9. World Health Report 2012. Достъпен на: http://www.who.int/gho/publications/world_health_statistics/EN_WHS2012_Full.pdf
10. Social Determinants of Health. Second edition. Edited by M. Marmot and R.G.Wilkinson. Oxford University Press, 2011.